

Antropolog Ivan Bæhrs beretning fra Norge:

Drama langs Ishavet - den glemte krig i Finnmark

Norge var i krig med Tyskland under 2. verdenskrig og blev derfor ramt langt hårdere end Danmark blev under krigen.

Finnmark i det nordligste Norge langs Ishavet blev ramt ekstra hårdt.

Det er en voldsom historie - bl.a. om, hvordan tyskerne nær krigens slutning fordrev nordmænd fra Finnmark og afbrændte alle byer og mange enkeltliggende huse i det nordligste Norge.

Under kampene før Sovjethærens befrielse af Kirkenes og Sør-Varanger 25. oktober 1944 styrter et sovjetisk Ilyushin Sturmovik jagerfly ned nær Kirkenes. Flyet ligger i en sø og bjærges 44 år senere. Det bliver restaureret i Rusland, før det i 1989 overdrages som gave til Grenselandsmuseet i Kirkenes, hvor det står i dag. Ivan Bæhr står foran flyet.

Dette og mange andre af de dramatiske og voldsomme begivenheder i Norge under 2. verdenskrig fortæller antropolog **Ivan Bæhr** om i sin "rejseberetning" - foredrag + billeder fra Norge. Det sker i Salen på Hadsund Kulturcenter kl. 19.00 mandag den 20. marts.

Alle interesserede er velkomne.

Entré for foredrag + kaffe og kage: 50 kr. for medlemmer - 100 kr. for ikke-medlemmer - betales ved indgangen. Tilmelding snarest og senest 19. marts hos Lisbeth Roth:

<lisbeth@roth-hadsund.dk>, tlf.: 53 80 34 78.

Arrangør: Foreningen NORDEN Mariagerfjord.

Se mere på side 2 - 5. Fotos og tekst på disse sider er leveret af Ivan Bæhr - redigeret af Gunner Buck.

Mændene i Finnmark blev dagen efter den tyske besættelse indkaldt til Alta Bataljonen, og de kæmper sammen med allierede styrker gennem 62 dage mod en tysk overmagt ved Narvik om kontrollen over udskibningen af malm fra de svenske jernmalminer i Kiruna.

Krigen i Norge

Ivan Bæhrs beretning handler om Norge under 2. Verdenskrig og sporene efter de voldsomme begivenheder, som han har mødt på sin rejse gennem landet fra Kirkenes ved grænsen til Rusland i nord til Oslo-fjorden i syd. Det er en voldsom historie, som de færreste danskere kender, og en historie som i årtier blev fortiet i Norge.

Denne historiske rejse begynder i Oslo-fjorden 9. april 1940 med træfningen med det tyske slagskib Blücher. Se foto og tekst nedenfor.

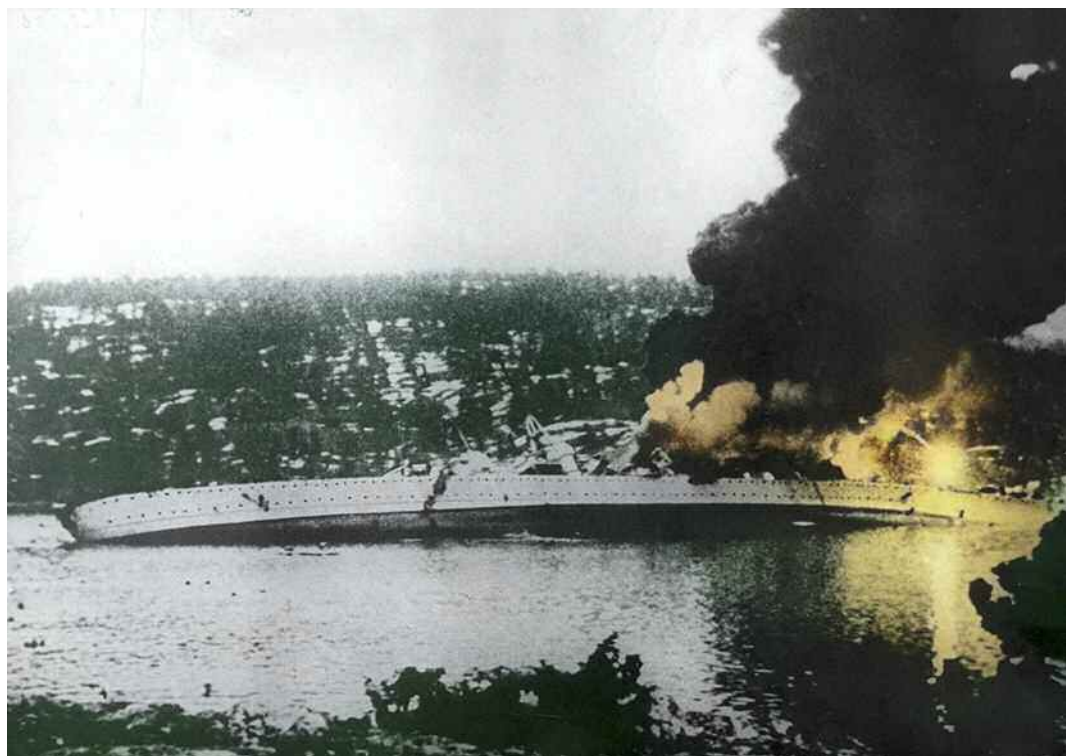
Ivan Bæhrs beretning fortsætter op gennem Norge med de dramatiske begivenheder under kampen om Narvik og videre til Finnmark med

jagten på verdens største krigsskib Tirpitz. Derpå følger beretningen om de norske partisaner, som blev trænet i Sovjet til at observere og rapportere om tysk skibstrafik i Ishavet og de jugoslaviske krigsfanger i SS-dødslejrene i Nord-Norge.

Endelig når vi frem til tvangsevakueringen af befolkningen i Finnmark og nedbrændingen af Finnmark under det tyske tilbagetog fra Finland og Litza-fronten ved Murmansk og den russiske befrielse af Kirkenes og Sørvaranger i 1944.

- Kirkenes blev befriet af den Røde Hær 25. okt. 1944, og under mit ophold i området for et år siden fornemmede man klart det særlige forhold til nabolandet. Et forhold, som ændredes drastisk efter Ruslands invasion af Ukraine, fortæller Ivan Bæhr.

Ved Oscarsborg i Oslofjorden sænkede nordmændene det tyske slagskib Blücher den 9. april 1940. Skibet gik ned med 1.000 besætningsmedlemmer og soldater. Det forsunkede tyskeres invasion så meget, at de norske guldreserver blev bragt i sikkerhed og den norske regering samt Kong Håkon slap til England, hvorfra en eksilregering fungerede krigen ud.

Med denne smukke udsigt over Ishavet ved Nordkap - det nordligste punkt i Europa - kan man nemt glemme de dramatiske begivenheder under 2. verdenskrig, der trækker spor i landskabet og i mennesker i Finnmark i det nordligste Norge. Denne voldsomme historie, som de færreste danskere kender, er en historie som i årtier blev fortiet eller nedtonet i fortællingen om Norge under 2. verdenskrig.

Ivan Bæhr

- Jeg er født i 1950 og uddannet antropolog fra Københavns Universitet i 1990. I 1990'erne arbejdede jeg fem år for Røde Kors i Mozambique under overgangen efter 16 års borgerkrig.

- Siden har jeg arbejdet med buskfolket i Kalahari ørkenen i Botswana og for FN med digital kortlægning til overvågning og styring af humanitær indsats ved naturkatastrofer og konfliktområder.
- Endelig har jeg haft en kort afstikker til Afghanistan for Danish De-Mining Group under Folkekirkens Nødhjælp i 2003, oplyser Ivan Bæhr.

4000 serbiske krigsfanger sendes til Waffen SS dødslejre i Nordnorge, hvor de skulle arbejdes til døde ved vejbyggeri. En del af disse kom til Karasjok i Finnmark for at bygge Blodvejen mellem Karasjok og den finske grænse. 100.000 russiske krigsfanger blev under grusomme forhold brugt som slavearbejdskraft ved bygning af den norske Nordlands bane til Bodø. 14.000 døde i fangelejrene.

Drama langs Ishavet... - side 4

Fra sin base i Kåfjord nær Alta udgør verdens største krigsskib Tirpitz en dødelig trussel mod Murmansk konvojerne, der fragter britisk og amerikansk militærudstyr og forsyninger gennem Ishavet til den Røde Hær via Murmansk. Vi følger jagten på Tirpitz 1943-44.

Da Finland i september 1944 indgik en fredsaftale med Sovjetunionen, indledtes en kaotisk tilbagetrækning af den østrigske 20. Bjergarmés 220.000 mand gennem Finnmark.

Hitler udsteder 28. oktober 1944 førerbefaling om tvangsevakuering af befolkningen i Finnmark og nedbrænding af alle bygninger i Finnmark.

50.000 mennesker blev deporteret sydpå, mens 25.000 trodsede ordren og flygtede til fjelds og ud på Finnmarks vidden og overvintrede i klippehuler og jordhytter.

Drama langs Ishavet... - side 5

Der stod ikke meget tilbage af Kirkenes i 1945 efter fire års russisk bombing. Før flugten i oktober 1944 nedbrændte tyskerne 161 huse i den sønderbombede by og truede med at skyde brandfolkene. Genrejsningen af Finnmark fortsatte til langt op i 1950erne. Udsigt over Kirkenes i dag.

Befolkningen i Kirkenes møder soldater fra den Røde Hær som befriere i oktober 1944.

Siden murens fald i 1989 har befrielsen af Sør-Varanger 25. oktober 1944 været markeret med tilstedeværelse af officielle russiske repræsentanter ved monumentet for de sovjetiske befriere i Kirkenes som symbol på det venskabelige forhold i grænseområdet.

Efter den russiske invasion af Ukraine 24. februar 2022 er forholdene i grænseområdet forandret.

Ved markeringen af Sovjethærens befrielse af Kirkenes og Sør-Varanger i oktober sidste år måtte den russiske generalkonsul holde sin tale foran en krans med de ukrainske farver, mens demonstranter med ukrainske flag vendte ham ryggen. Billedet er taget af Harald G. Sunde, forfatter til bogen "I Partisanenes Fotspor" om de norske partisaner i russisk tjeneste.